

Водостійкість скла з оксидними покриттями визначали за ГОСТом 10134 – 82. Втрата маси скла з нанесеним оксидним покриттям становила $(1,2-1,3)10^{-3}$ г/см², що відповідає першому гідролітичному класу.

Таким чином, встановлено фазовий склад оксидних покриттів на склі утворених при 580 °С. Це термодинамічно стійкі при даних умовах сполуки: Fe₂O₃, Mn₂O₃, NiO, Co₃O₄. Нанесені на поверхню скла оксидні покриття надають йому не тільки декоративний ефект, а й нові властивості: скло стає корозійно стійким, поглинає ультрафіолетове випромінювання. Це дає змогу рекомендувати скла з оксидними покриттями на основі розчинів, отриманих при взаємодії гідроксидів заліза, кобальту, нікелю, марганцю з синтетичними жирними кислотами для використання в декоративних та інсоляційних цілях.

1. Визир В.А. *Керамические краски*. – К., 1964. – 252 с. 2. Хладек И., Сове Л., Тругльоржовкий З.Н. *Декорирование фарфоровой посуды*. – Л., 1990. – 160 с.

УДК 667.6+678.84

Н.В. Мережко

Київський національний торговельно-економічний університет

СТІЙКІСТЬ КРЕМНІЙОРГАНІЧНИХ ПОКРИТТІВ ДО ДІЇ МІНУСОВИХ ТА ЗНАКОЗМІННИХ ТЕМПЕРАТУР

© Мережко Н.В., 2001

Вивчено експлуатаційні властивості кремнійорганічних покриттів для фенопластів до дії мінусових та знакозмінних температур.

Is investigated service properties silikatorganic compound of covers for plastic before effect negative and singles changes of temperatures.

Під час експлуатації покриттів неминує відбуватися руйнування (старіння), яке пов'язано з перебігом у плівках незворотних хімічних та фізичних процесів під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Зовнішні ознаки руйнування покриттів – розтріскування, відшарування, втрата глянцею, зміна кольору і под. Під час старіння змінюються практично всі властивості покриттів: механічні, хімічні, електричні, оптичні, антикорозійні тощо. На певній стадії старіння покриття перестає виконувати свої захисні функції і потребує заміни. Тому проблема довговічності має не лише науково-технічний інтерес, а й велике економічне значення.

Вибір підкладок зумовлений збільшенням виробництва полімерних композиційних матеріалів і жорсткими умовами їх експлуатації, що викликало гостру необхідність у створенні для них захисних покриттів різного цільового призначення.

Суттєва перевага кремнійорганічних покриттів у даному разі полягає в тому, що на поверхні полімерів зрештою формується плівка із оксидів і силікатів, яка характеризується високою корозійною стійкістю і не викликає екологічних порушень.

Формування покриттів на полімерних підкладках з різними функціональними групами в поверхневому шарі та особливості адгезійної взаємодії цікавить і теоретиків.

Кремнійорганічні покриття на основі промислових продуктів значно змінюють свої експлуатаційні властивості при тривалій дії мінусових температур (експозиція – 800 год; $t = 223\text{--}213\text{ K}$, підкладка – фенопласт). Крайові кути змочування при вказаних умовах – $82\text{--}107$ град при $78\text{--}119$ у вихідних і 60 у контрольних зразків паперу ЕН-70. Гідрофобність покриттів ХВ-518 відрізняється несуттєво. Зміни маси намотувального паперу під час випробувань більш помітні і дорівнюють $0,8\text{--}10,8\%$ порівняно з $1,4\%$ у ЕН-70 без покриття.

Руйнівне навантаження при розтягуванні для ЕН-70 з полімерними покриттями становить $78,3\text{--}86,5\%$ від вихідного при $89,3\%$ для незахищеного матеріалу. Практично такий же захисний ефект досягається у випадку використання ХВ-518 і ОС-12-03. Максимальні гідрофобність і міцність ЕН-70 спостерігаються при захисті покриттями КО-1 і КО-2. Аналогічні закономірності характерні і для паперово-шаруватих фенопластів. Менше виражені лише відмінності в зміні маси ($0,9\text{--}3,6\%$) і міцності ($82,4\text{--}99,9\%$).

Залежність відносного ступеня екранування (X') від часу експозиції для покриттів КО-1 і КО-2, що мають найстабільніші властивості при дії мінусових температур, мають добре виражений екстремальний характер (див. рисунок). Протягом перших 50 год експозиції значення X' досягають максимуму. Після цього відмічено помітний підйом із наступним спадом. Стабілізація відносного ступеня екранування настає після 200 год випробувань і до 800 год його значення становлять $0,33\text{--}0,36$.

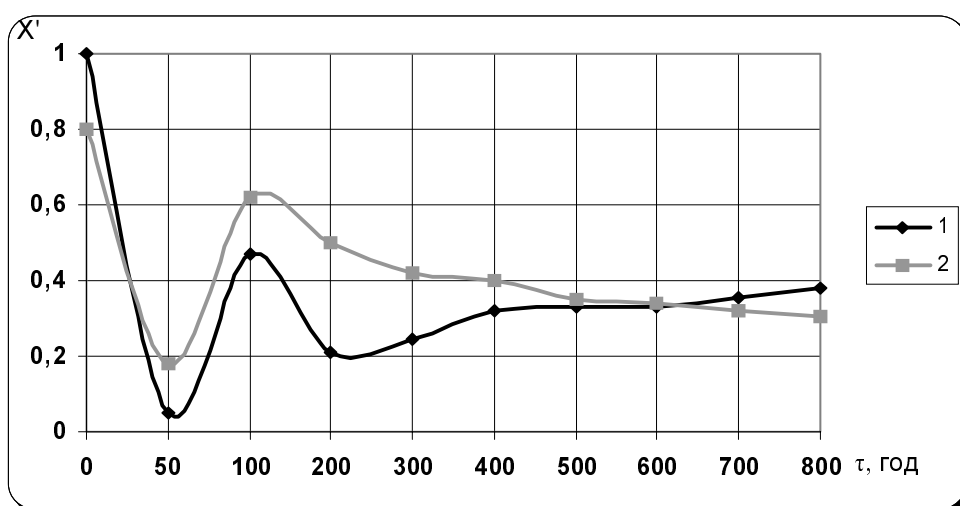

Рис. 1. Залежність відносного ступеня екранування від часу експозиції для покриттів на фенопласті при дії мінусових температур:
1 – КО-1; 2 – КО-12

Таким чином, мінусові температури несуттєво впливають на гідрофобність кремнійорганічних покриттів. Крайові кути змочування зменшуються на $10\text{--}14$ град і для більшості покриттів КО вони перевищують 90 град.

Найвідчутніші зміни маси і механічної міцності спостерігаються для паперу ЕН-70 з ненаповненими покриттями. Це пояснюється більшою проникністю останніх для парів води, які конденсуються всередині матеріалу і при мінусових температурах чинять руйнівну дію. Введення мінеральних наповнювачів дає змогу значною мірою зменшити дифузію води і, як наслідок, краще зберегти експлуатаційні властивості. Поряд з руйнівною дією H_2O при мінусових температурах не виключена і деструкція самого композиційного матеріалу.